

Selvityshenkilö Mansala: Tiedejulkaisun tekijänoikeudenhaltijalle aina oikeus ei-kaupalliseen rinnakkaistallentamiseen

Fakta Julkaistu 13.06.2017 klo 16:14

Selvitys tieteellisten julkaisujen rinnakkaistallentamisesta on valmistunut. Avoimen saatavuuden politiikan tulisi koskea kaikkea julkisilla varoilla rahoitettua tutkimusta. Julkaisujen rinnakkaistallentaminen ei-kaupallisiin tietokantoihin turvaisi julkaisujen saatavuuden ja säilyvyyden nykyistä paremmin.

Tämän vuoksi tekijänoikeuslakiin tulisi lisätä säännös, jolla rajoitetaan tieteellisen julkaisun alkuperäisen tekijänoikeuden haltijan oikeutta luovuttaa kaikki julkaisuun liittyvät taloudelliset oikeutensa. Tekijällä olisi aina oikeus ei-kaupalliseen rinnakkaistallentamiseen.

Ehdotus rajoittaisi oikeudenhaltijan oikeutta tekijänoikeuden kokonaisluovutukseen, mutta säilyttäisi tekijälle kaikkien muiden taloudellisten oikeuksien luovuttamisen. Säännös mahdollistaisi sen, että tutkijoilla olisi mahdollisuus antaa julkaisunsa yliopiston tai muun julkisen toimijan ylläpitämään tietokantaan.

Ehdotettu säännös tarkoittaisi rajoitusta tekijän sopimusvapauteen sikäli, että kustannussopimuksessa ei voitaisi vaatia tekijältä kaikkien julkaisu-oikeuksien luovutusta, mikä on ollut esteenä tieteellisten tutkimusten avoimelle, ei-kaupalliselle julkaisemiselle.

Ehdotus rajoittaisi tekijän mahdollisuutta luovuttaa tekijänoikeutensa haluamallaan tavalla vain pieneltä osalta. Säännös ei mahdollistaisi sitä, että aineistoa hyödynnettäisiin muulla tavalla tai että siihen liittyvät oikeudet olisivat luovutettavissa edelleen.

Tieteellisen tutkimustulosten avoin saatavuus on Mansalan mukaan yleinen etu. Julkaisujen tulisi olla avoimesti saatavilla mieluiten heti ja joka tapauksessa kuuden kuukauden kuluessa tutkimuksen julkaisemisesta. Yhteiskunta- ja humanistisissa tieteissä suositusaika olisi 12 kuukautta.

Avoimuuden lisääntyminen edellyttää lainsäädännön lisäksi yliopistojen sisäistä ohjeistusta ja yhteistyötä yliopistojen ja tutkimuslaitosten välillä sekä yhteisiä pelisääntöjä julkaisemiseen. Lisäksi tutkimusrahoituksen myöntämisessä voitaisiin nykyistä enemmän ottaa huomioon hakijoiden avoimissa verkoissa olevat julkaisut. Tällöin avoimen julkaisutoiminnan suosiminen olisi sekä yliopistojen että tutkijoiden etu.

Kaupallisilla kustantajilla olisi mahdollisuus julkaista tieteelliset julkaisut ensin. Tämä turvaisi kustantajien aseman. Rinnakkaistallentaminen takaisi sen, että tieteelliset julkaisut säilyvät ja ovat jatkuvasti saatavissa.

Hallitusohjelmassa osaaminen ja koulutus on nostettu yhdeksi kärkihankkeeksi. Yhtenä pyrkimyksenä on ottaa tutkimustulosten vaikuttavuuden ja kaupallistamisen kehittäminen huomioon julkisen tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen ohjauksessa sekä tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen kannusteissa.

Varatuomari Marja-Leena Mansalan laatima selvitys lähtee seuraavaksi lausuntokierrokselle.

Selvitys lainsäädännön muutostarpeista rinnakkaistallentamisen edistämiseksi. [Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 15/2017](#)

Lisätietoja: tekijänoikeusneuvos Viveca Still, OKM, p. 02935 30297

[Tiedote opetus- ja kulttuuriministeriön sivulla](#)